

ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ РЕСУРСОЗБЕРІГАЮЧОЇ ПОЛІТИКИ

КОНДРАТЕНКО Н. О.

доктор економічних наук

ТАРАДАЙ В. Н.

Харків

Постановка проблеми в загальному виді, її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Економіко-інституціональне обґрунтування ресурсозберігаючої політики обумовлено об'єктивними процесами ускладнення систем управління сучасними господарськими утвореннями в регіональних економічних системах. Для формування нового інституціонального простору, нами розглянуто два трактування категорії інститути. У першому інститути розглянуто як систему певних зв'язків між членами суспільства, що формують каркас відносин, який забезпечує цілісність регіональної спільноти. Друге трактування розглядає інститути як системи організацій, що забезпечують управління розвитком регіонів, у тому числі у сфері ресурсозбереження.

У зв'язку з цим висунуті та знайшли обґрунтування два основних питання: перше пов'язано із визначенням напрямів інституціонального впливу на впорядкування системи ресурсозбереження на регіональному рівні; друге – це обґрунтування рекомендацій щодо державних механізмів впливу на процес ресурсозбереження.

Визначено, що сьогодні фактичне усунення держави від контролю за використанням ресурсів у приватизаційній сфері й ціноутворенні, дефіцит державних інвестицій для освоєння сучасних технологій і технічного переозброєння потребують пошуку напрямів впливу на забезпечення планомірного і повноцінного розвитку підприємств. У такій ситуації об'єктивно виникає необхідність трансформації форм державного регулювання ресурсозбереження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких обґрунтовано рішення даної проблеми. Методи формування сучасної ресурсозберігаючої політики реалізуються через організаційно-технічні заходи, наприклад, щодо заміни фізично або морально застарілих технологій, устаткування, організаційних проектів, економічних та інших методів менеджменту.

На основі виявлення факторів впливу, їхньої систематизації, узагальнення, якісної й кількісної оцінки можна застосовувати відповідні методи формування сучасної політики ресурсозбереження. При цьому необхідно розрізнити рівні управління цим процесом [1 – 3] (рис. 1).

Державний підхід передбачає орієнтацію ресурсозбереження на комплексне використання економічних ресурсів. Саме державні методи регулювання здатні забезпечити економію ресурсів за умови формування відповідного рівня моральної й матеріальної зацікавленості працівників, підвищення їхньої відповідальності за результати своєї праці. У процесі послідовної й комп-

лексної реалізації організаційних, економічних і технічних заходів, спрямованих на економію й раціональне використання економічних ресурсів, досягається економічний ефект, що дає змогу встановлювати конкурентоспроможну ціну й досягати конкурентних переваг на цій основі. Розробка наукових основ формування ресурсозберігаючої політики і механізму її реалізації є об'єктивною необхідністю, обумовленою вимогами, що пред'являються до реформування управління ресурсозбереження в народному господарстві в сучасних умовах. Державний напрям формування ресурсозберігаючої політики орієнтує на ідеологію управління процесом ресурсозбереження, перетворення існуючих виробничих відносин у сфері ресурсозбереження і створення умов для розвитку процесу ресурсозбереження. Першим кроком у напрямку поступового запровадження ресурсозберігаючої політики, формування стимулів і механізмів ресурсозберігаючої моделі розвитку є аналіз існуючого державного регулювання ресурсозбереження на основі нормативно-правової законодавчої бази [4].

За рівнем видання їх можна поділити на Закони України, Постанови Кабінету Міністрів України, рішення Ради національної безпеки і оборони України, укази Президента України, накази галузевих міністерств, державних комітетів та інших державних установ, таких як Державний комітет будівництва, архітектури та житлової політики України, Міністерство екології та природних ресурсів та інші.

Постановка завдання. Законодавче регулювання процесом ресурсозбереження близьке за ідеологією до державного управління інноваційною діяльністю [5]. В ієрархічній схемі управління інноваційною діяльністю цілком логічно виділяється наступний вищий рівень, координацією державних програм займається Державне агентство України з інновацій та інвестицій, яке має центральний апарат, створену ним мережу регіональних центрів інноваційного розвитку та інші підприємства й установи, що входять до сфери його управління і забезпечують виконання агентством своїх завдань. У цих умовах укрупнена модель інноваційної діяльності в Україні має такий вигляд (рис. 2).

Підкреслимо, що згідно із Законом України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 09.02.2006 одним із провідних напрямів діяльності Державного агентства України з інновацій та інвестицій є модернізація електростанцій, пошук нових і відновлювальних джерел енергії, новітніх ресурсозберігаючих технологій.

Досить близькою до описаної є діяльність Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів, що 15.06.2007 реорганізовано в Державну інспекцію з енергозбереження (рис. 3).

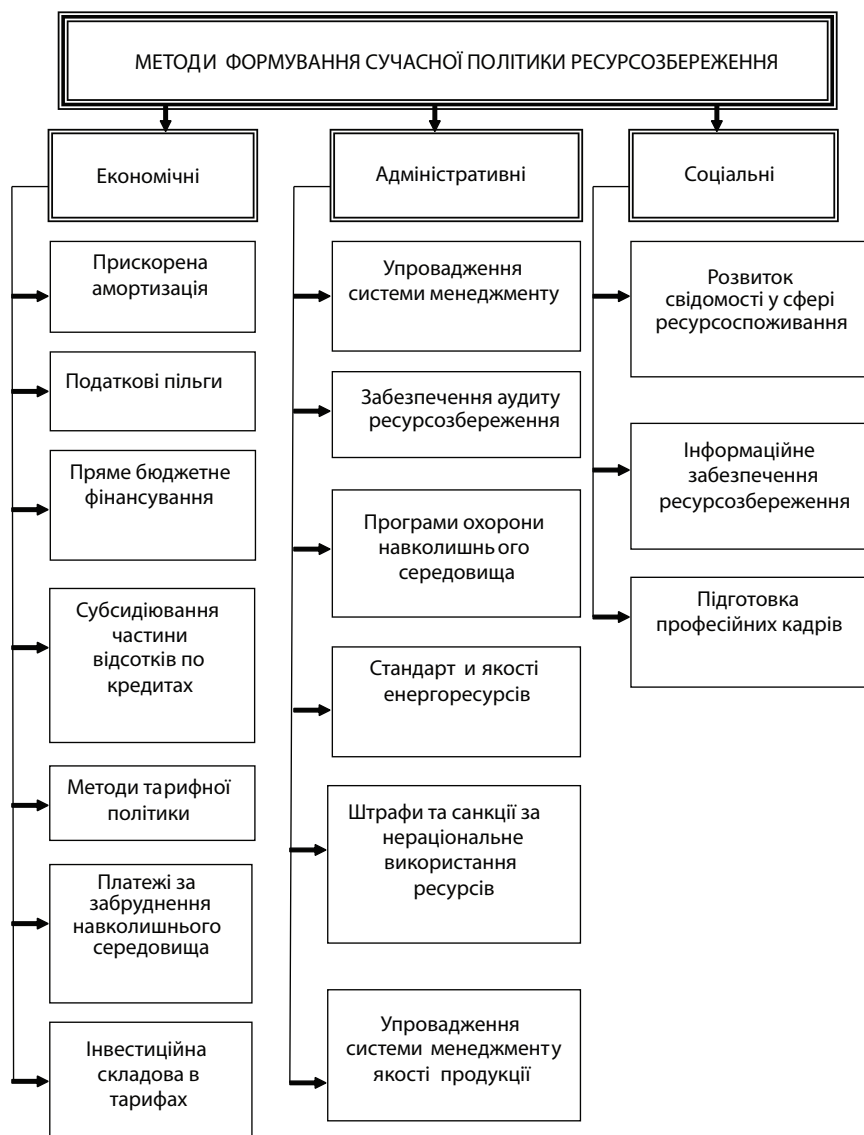

Рис. 1. Методи формування сучасної політики ресурсозбереження

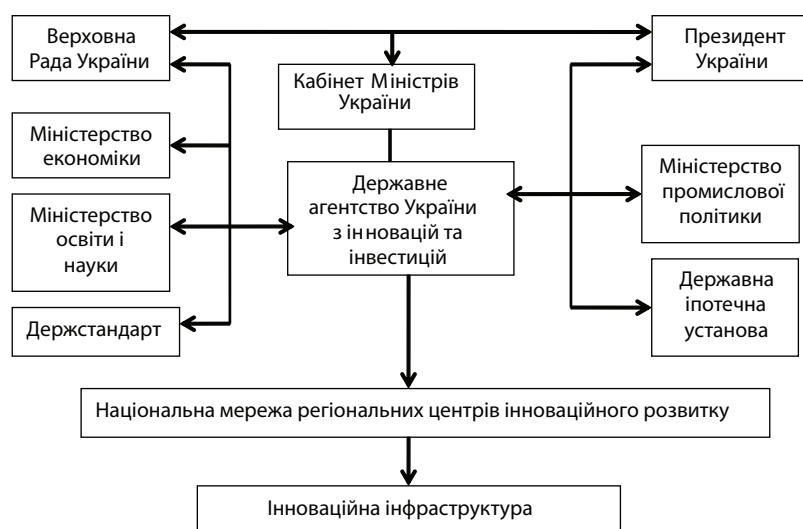

Рис. 2. Взаємодія рівнів державного управління інноваційною діяльністю в Україні

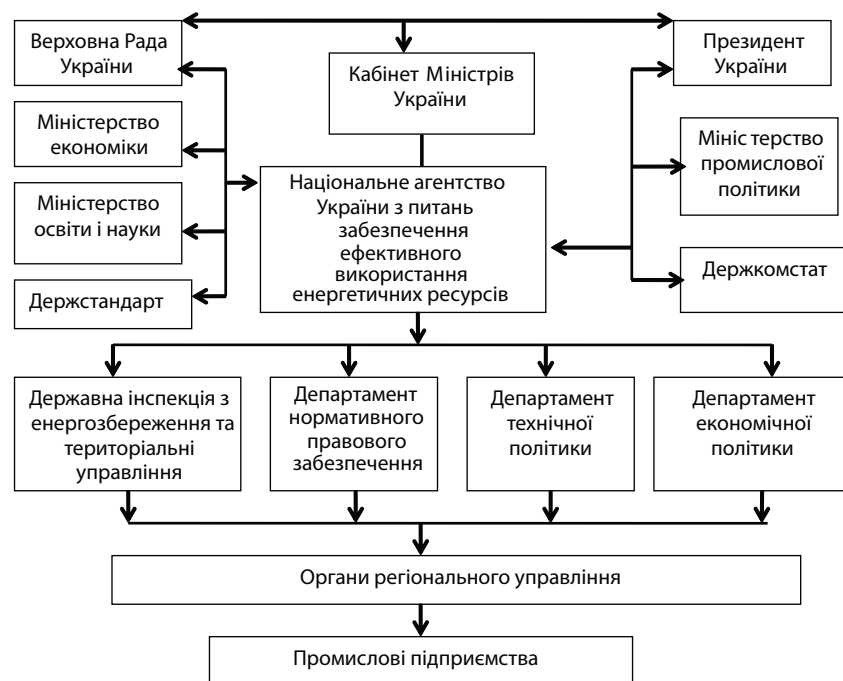

Рис. 3. Взаємодія рівнів державного управління ефективним використанням енергетичних ресурсів в Україні

Обґрунтування отриманих наукових результатів.

Цілями Національного агентства України з питань забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів є: проведення єдиної державної політики у сфері ефективного використання енергетичних ресурсів та енергозбереження; збільшення частки альтернативних видів палива у балансі попиту та пропозиції енергоносіїв; створення державної системи моніторингу виробництва, споживання, експорту та імпорту енергоносіїв; системи обліку та контролю за споживанням енергетичних ресурсів; забезпечення функціонування єдиної системи нормування питомих витрат енергетичних ресурсів у суспільному виробництві.

Питанням збереження різних видів ресурсів займається також низка державних органів, таких як Державний комітет природних ресурсів України, Державний комітет України з водного господарства, Державний комітет України з питань технічного регулювання та споживчої політики.

Ураховуючи велику важливість ресурсозбереження взагалі, значну кількість постановчих документів, щодо ресурсозбереження логічно створити подібну структуру з ресурсозбереження, яка поки що практично не існує (рис. 4).

На основі результатів аналізу стану управління процесом ресурсозбереження зроблено висновок про те, що в нашій країні концептуальне обґрунтування ресурсозбереження на рівні державної політики виражено досить слабо. У подальшому це буде могутнім джерелом поглиблення негативних тенденцій у господарській діяльності і кризь неї – на всю стратегію економічного реформування України в цілому.

Основна причина такої ситуації – відсутність наукового підходу до постановки завдання ресурсозбереження як довгострокової державної політики. Створення окремими регіональними органами влади Держав-

них науково-інженерних центрів з проблем енерго- та ресурсозбереження свідчить про актуальність цього питання. Вирішення його забезпечує формування комбінацій з прав власності на регіональні ресурси в рамках відповідних кластерів-корпорацій. Рівноважні відносини власності між суб'єктами господарювання пов'язані з формуванням інституціональної матриці, в якій ринок розглядається як інститут, що включає комплекс норм організації економічних взаємовідносин.

При цьому для досягнення самоорганізації ресурсозбереження на регіональному рівні необхідно зробити кроки в напрямі інституціоналізації партнерських відносин між суб'єктами господарювання, зокрема: чіткого визначення для сторін партнерства спільних цілей, виходячи з регіонального інтересу; забезпечення рівноправних взаємовідносин між сторонами партнерства; об'єднання внесків для досягнення спільних цілей партнерів суб'єктів господарювання; чітку фіксацію в офіційних документах (угодах, контрактах та ін.) взаємовідносин сторін; визначення умов розподілу видатків та ризиків, а також використання отриманих результатів сторонами партнерства; забезпечення умов вільного представлення у партнерських утвореннях як регіональних владних структур, так й корпоративних та приватних суб'єктів економічної діяльності. Щодо забезпечення цілеспрямованості управлінських дій пропонується комплекс стимулів і механізмів розвитку ресурсозберігаючої діяльності. Для цього розроблено ієрархічну схему управління інноваційною ресурсозберігаючої політикою, в якій виділено рівень координації відповідних програм у мережі регіональних центрів ресурсозбереження.

Висновок. Відповідно до запропонованої схеми управління ресурсозбереженням, передбачено ланку контролю, забезпечення спрямованості наказів та по-

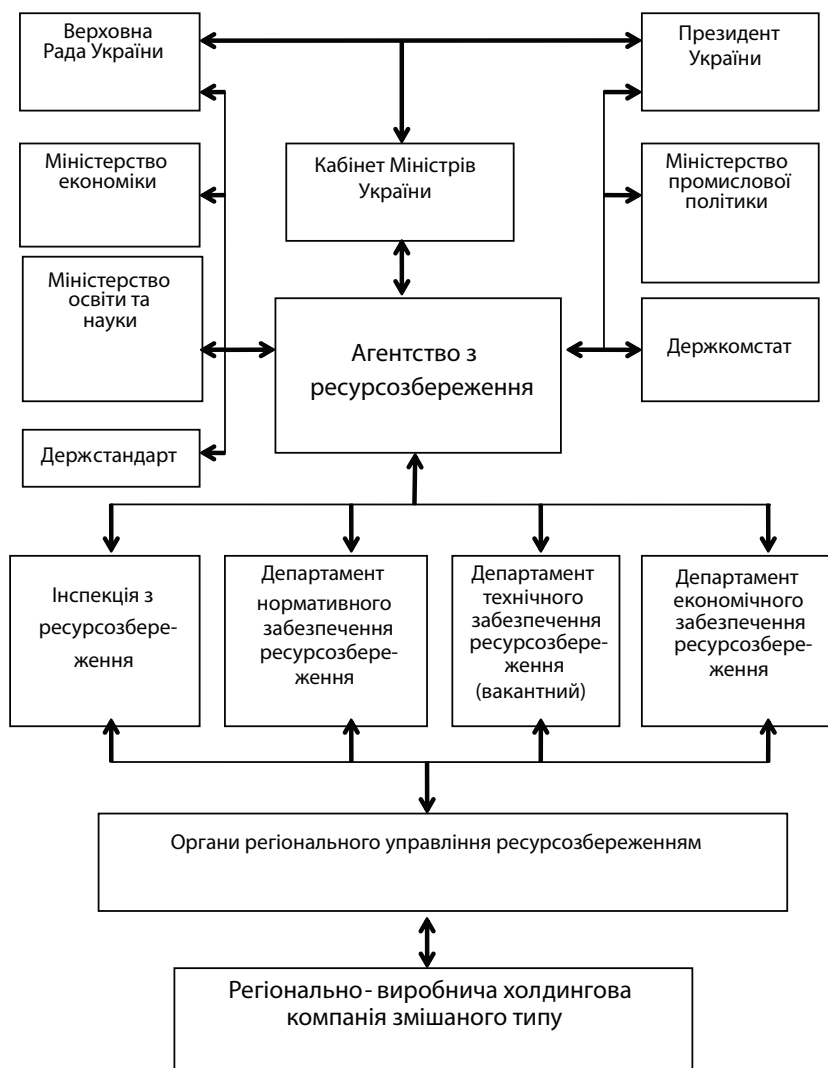

Рис. 4. Схема координації управління процесом ресурсозбереження в Україні

станов органів регіонального управління, виходячи із специфіки ресурсозбереження на конкретних промислових підприємствах регіонально-виробничої холдингової компанії змішаного типу. Зворотні зв'язки забезпечують взаємодію елементів системи через агентство з ресурсозбереження, зіставляючи регіональні та приватні інтереси з державною політикою. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Зайдес А. С. Построение современного предприятия: управление, ресурсообеспечение, эффективность / А. С. Зайдес. – СПб.: СПб-оркестр, 1999. – 455 с.
2. Байков Н. Мировое потребление и производство первичных энергоресурсов / Н. Байков, Г. Безмельницина // МЭ и МО. – 2003. – № 5. – С. 44–52.

3. Майєр Д. М. Основні проблеми економіки розвитку / Майєр Д. М., Раух Д. Е., Філіпенко А. – К.: Либідь, 2003. – 688 с.

4. Постанова Міжпарламентської Асамблеї держав-учасників Співдружності Незалежних Держав «Про ресурсозбереження в державах СНД на рубежі третього тисячоріччя» від 8 грудня 1998 р. № 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravo.levonevsky.org/bazaby/org327/basic/text0165.htm>.

5. Серебринська А. Ю. Взаємодія рівнів державного управління інноваційною діяльністю в Україні / А. Ю. Серебринська // Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. – 2009. – № 6. – С. 202–207.